

Ministry of Public Health of Ukraine
State Establishment

"Dnipropetrovsk Medical Academy of Ministry of Public Health of Ukraine"
Department of Humanities

Readings in Philosophy and Humanities

COLLECTED RESEARCH PAPERS

Issue 3'2016

ISSN 2311-833X (print) ISSN 2311-8348 (electronic)

DOI: 10.15020/2311-833X.2016.3

УДК 130.3

**Друкується за рішенням Вченої ради
ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»,
протокол № 3 від 31 березня 2016р.**

Філософсько-гуманітарні читання: Збірка наукових праць / Відп. ред. О.В. Добридень; редактування – В.Ю. Кравченко, А.І. Нікітенко. – Дніпропетровськ: ДЗ «ДМА», 2016. – 277 с.

У збірнику подано наукові статті та тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Філософсько-гуманітарні читання» з темою «Людина, суспільство і наука в умовах сучасних цивілізаційних змін», яка відбулася 15 квітня 2016 року у м. Дніпропетровськ. Розглядаються актуальні проблеми сучасного соціально-гуманітарного простору. Матеріали конференції присвячені специфіці і закономірностям становлення сучасного духовного середовища, педагогічних, освітніх та виховних методик, історико-філософських, психологічних, культурних, морально-етичних та соціально-політичних аспектів трансформації та модернізації суспільства і особистості.

Видання буде цікавим і корисним для науковців, викладачів вищих навчальних закладів, а також студентів та аспірантів соціально-гуманітарних спеціальностей.

В сборнике представлены научные статьи и тезисы докладов международной научно-практической конференции «Философско-гуманитарные чтения» с темой «Человек, общество и наука в условиях современных цивилизационных изменений», которая состоялась 15 апреля 2016 в г. Днепропетровск. Рассматриваются актуальные проблемы современного социально-гуманитарного пространства. Материалы конференции посвящены специфике и закономерностям становления современной духовной среды, педагогических, образовательных и воспитательных методик, историко-философских, психологических, культурных, морально-этических и социально-политических аспектов трансформации и модернизации общества и личности.

Издание будет интересным и полезным для ученых, преподавателей высших учебных заведений, а также студентов и аспирантов социально-гуманитарных специальностей.

The collection includes The international scientific and practical conference «Readings in Philosophy and Humanities» with the topic «Man, society and science in modern civilization changes» held in Dnipropetrovsk, 15 April 2016. The papers presented at this conference cover the actual issues of modern socio-humanitarian space. Authors examine the specificity and laws of formation of modern spiritual environment, pedagogical, educational and upbringing methods, historical, philosophical, psychological, cultural, ethical, social and political aspects of transformation and modernization of society and personality.

The issues addressed may be interesting and useful for researchers, academics, students and graduate students in social sciences and humanities.

Статті друкуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст наданих статей несуть їх автори.

Статьи публикуются в авторской редакции. Ответственность за содержание предоставленных статей несут их авторы.

Papers are published in author's edition. Authors are responsible for the content of their submitted papers.

При обучении людей с особенностями психофизического развития в университете целесообразно применять различные технические средства: персональные компьютеры, электронные обучающие программы, тестирующие программы, электронные библиотеки. При разработке обучающих программ для людей с особенностями психофизического развития нужно учитывать различного рода ограничения, возникающие вследствие физических недостатков обучаемых. Необходимо предоставлять учебный материал в различных формах так, чтобы слабослышащие получали информацию визуально, слабовидящие – аудиально (например, с использованием аудиозаписей или программ-синтезаторов речи) или с помощью тифло информационных устройств (брайлевский шпейлер). Важной особенностью использования ТСО в обучении студентов-инвалидов является то, что информационные технологии играют роль не только средств обучения, но и компенсаторных технологий, позволяющих компенсировать тот или иной физический недостаток.

Таким образом, сотрудничество, взаимодействие, сопровождение людей с особенностями психофизического развития заключаются в совместной работе профессорско-педагогического состава, различных социальных служб университета и гражданина с ограниченными возможностями, его семьи в целях формирования у него самостоятельности в решении образовательных проблем, что является основой социально-педагогической поддержки.

Література:

1. Мальцева, Э. А. Социально-педагогическая поддержка детей (опыт Удмуртской Республики): монография / Э.А. Мальцева, О.В. Бас. — Ижевск: КнигоГрад, 2010. — 132 стр.
2. Холостова, Е.И. Социальная работа: учебное пособие / Е.И. Холостова. — 3-е изд. — М. : Издательско-корпорация «Дашков и К°», 2006. — 668 с.

УДК: 316.77

Ломачинська І. М.

Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ

ФЕНОМЕН ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВІКЛИКІВ СУЧASNОСТІ

У статті аналізується феномен інформаційної культури як передумови соціальної адаптації людини в умовах інформатизації суспільства. Розглядається роль соціально-комунікаційних інститутів у формуванні інформаційної культури суспільства.

Ключові слова: інформаційна культура, інформаційна компетентність, інформаційне суспільство, інформаційна безпека.

В статье анализируется феномен информационной культуры как предпосылки социальной адаптации человека в условиях информатизации общества. Рассматривается роль социальнокоммуникационных институтов в процессе формирования информационной культуры общества.

Ключевые слова: информационная культура, информационная компетентность, информационное общество, информационная безопасность.

In the article the phenomenon of informative culture as pre-conditions of social adaptation of personality is analyzed in the conditions of informatization of society. The role of communication institutes is examined in the process of forming of informative culture of society.

Keywords: informative culture, informative competence, informative society, informative safety.

Актуальність проблеми. Входження людства в епоху інформаційного суспільства характеризується створенням якісно нового інформаційного середовища життєдіяльності. Комп'ютеризація, упровадження та розвиток новітніх інформаційних технологій привели до значного прориву в наукових дослідженнях, економіці, освітній сфері, водночас, створили передумови нових інформаційних загроз у епоху глобалізації. Відповідно, суспільства як цілісної інформаційної системи збирати, опрацьовувати, зберігати, систематизувати та оцінювати інформацію відповідно до власних

інформаційних потреб за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій стає ключовою передумовою становлення та розвитку соціального прогресу.

Метою наукового аналізу постає феномен інформаційної культури як ключовий фактор соціальної адаптації особистості в умовах глобальних викликів сучасного інформаційного суспільства. Мета передбачає вирішення наступних завдань: визначення сутності інформаційної культури та її змістовних ознак; характеристика ролі ключових інформаційно-комунікаційних інститутів у підвищенні інформаційної культури суспільства; аналіз взаємозв'язку рівня інформаційної культури особистості з можливостями адекватної відповіді на інформаційні виклики сучасності.

Стан дослідження проблеми: аналіз сутності інформаційної культури розглянуто на основі наукових розробок Н.Джинчарадзе, М.Антонченко, Р.Калюжного, Л.Винарика, Б.Семеновкера тощо; дослідження ролі соціально-комунікаційних інститутів у підвищенні інформаційної культури суспільства представлено у публікаціях О.Онищенка, В.Горового, В.Медведєвої, О.Воскобойнікової-Гузевої тощо.

Сучасний світ як простір існування різних типів культур, спільнот, способів життя, які можливо розуміти як цілісні світ-системи, характеризується тісним взаємозв'язком та взаємозалежністю в економічному, політичному, інформаційно-культурному аспектах, тому «сучасна геополітична ситуація вимагає принципово іншого підходу до проблеми забезпечення національної безпеки, аналізу змісту й еволюції усього спектра геополітичних факторів, найважливішим із яких є інформаційний» [9, с.156].

Науково-технічна революція зумовила формування інформаційного суспільства, в якому інформація постає головним фактором управління та основним інструментом влади, тому для особистості виникає необхідність пошуку передумов для адекватного входження у інформаційний простір. Цьому сприяє інформаційна культура, яка забезпечує особистості можливість адаптації в інформаційному середовищі, його формуванні та перетворенні відповідно до власних інформаційних потреб.

У сучасному інформаційному суспільстві комунікація постає як зумовлений ситуацією й соціально-психологічними особливостями комунікантів процес встановлення і підтримання контактів між членами певної соціальної групи чи суспільства загалом на основі духовного, професійного або іншого єднання учасників комунікації, що відбувається у вигляді взаємопов'язаних інтелектуально-мислительних та емоційно-вольових актів, опосередкованих мовою й дискретних у часі й просторі. У А. Соколова «соціальна комунікація є рухом змістів у соціальному часі та просторі»[14, с. 27], при цьому знання розглядаються не тільки у формі фактів і концепцій (раціонально санкціонованих), але й цінностей, ідеалів, переконань і аргументів, забезпечуючи можливість накопичення інформаційних ресурсів суспільства.

Інформаційні ресурси суспільства постають визначальним чинником науково-технічного та соціально-економічного розвитку, тому здатність тієї чи іншої держави формувати, зберігати, розподіляти й ефективно використовувати ці ресурси в значній мірі визначає її конкурентноспроможність та розглядається як одна з необхідних умов забезпечення національної безпеки.

У контексті означененої проблеми, під інформаційним ресурсом варто розуміти «відповідним чином упорядковану множину об'єктивованих відомостей, даних, знань на різних носіях інформації (у тому числі в пам'яті конкретних осіб), що утворюють інформаційні системи (бібліотеки, архіви, банки даних) і призначенні для широкого використання»[5, с. 34]. Сучасне суспільство, як назначає В.Медведєва, має кілька джерел поповнення обігової складової цих ресурсів: «фонди бібліотечних архівних установ, установ науки, культури та інших інформаційних центрів, де зберігається уже виготовлена й апробована суспільством інформація; інформаційні ресурси глобального інформаційного простору, що стали широкодоступними насамперед завдяки сучасним інформаційним електронним технологіям; продукти постійного інформаційного виробництва, що вводяться

» суспільного обігу; вторинні продукти наявних інформаційних ресурсів, підготовлені в режимі «інформація на базі інформації», що активно вводяться в обіг спеціальними структурами з обробки й узагальнення інформації: «фабриками думки» та іншими аналітичними центрами, спеціальними підрозділами бібліотечних та інших наукових, культурно-освітніх установ»[11, с.38-39].

Із впровадженням у широку суспільну практику електронних інформаційних технологій доступ до сучасних інформаційних ресурсів надає користувачам нові, незрівнянно більші можливості для подальшого розвитку, а саме: електронні технології дають можливість наймасштабнішого доступу до інформації; електронний доступ до системи даних про наявні документальні фонди розкриває додаткові можливості використання їх інформаційного потенціалу на стиках різних наук, різних напрямів інформаційного виробництва в їх синтезі. Вирішальною стає роль електронних технологій у процесі розширеного виробництва інформації й підвищення ефективності керування новими інформаційними ресурсами[6, с.193].

Водночас, на межі ХХ та ХХІ ст. вченими введено поняття – «інформаційна бідність», що характеризує становище інформаційно відсталих країн у світовому інформаційному просторі та є однією з характеристик рівня їхнього соціального розвитку. Монополія на переважний доступ до інформації призводить до посилення соціальної нерівності, наслідком якої постає інформаційна нерівність у можливостях доступу до інформаційних ресурсів. Нерівномірне розподілення інформації, її неоднакова доступність призводять до того, що одні індивідууми отримують інформаційну перевагу перед іншими, яка поступово трансформується у соціальну, економічну, гендерну, освітню чи політичну переваги. Тому важливо усвідомлювати необхідність здобуття знань та навичок самостійного пошуку інформації, її систематизації, обміну з іншими користувачами.

В умовах активного розвитку інформаційних технологій соціально свідома особистість повинна мати певний рівень культури щодо використання інформації. У найбільш загальному визначенні, інформаційна культура розуміється як уміння цілеспрямовано працювати з інформацією і використовувати для її отримання, обробки і передачі; комп’ютерну інформаційну технологію, сучасні технічні засоби та методи роботи з інформацією.

Інформаційна культура постає як один з ключових чинників забезпечення ефективного соціально-комунікаційного процесу в суспільстві, тому інформаційну культуру в формах її передачі можна розуміти як систему з чотирьох базових компонентів, а саме: культури організації подання інформації; культури сприймання та користування інформацією; культури використання нових інформаційних технологій; культури спілкування через соціально-комунікаційні засоби з використанням сучасних інформаційних технологій.

У Б. Семеновкера акцентується увага на загальноцивілізаційному аспекті становлення розвитку інформаційної культури : «інформаційна культура – сукупність інформаційних можливостей, доступних фахівцеві в будь-якій галузі діяльності в момент розвитку цивілізації»[13, с. 11].

Варто підкреслити, що поняття «інформаційна культура» необхідно розглядати в аспекті еволюції культури суспільства загалом. «Еволюція інформаційних технологій проходила непомітно, приховано, якісно змінюючи забезпечення повного використання достовірного, невичерпного і своєчасного знання у всіх суспільно значимих видах людської діяльності. Ці зміни привели до інформаційної культури»[3, с. 64].

Що стосується інформаційної культури особистості, то вона «вміщує в себе багатоаспектні, взаємопов’язані елементи – інформаційний потенціал, інформаційний світогляд, інформаційний менталітет, інформаційно-орієнтаційну діяльність, мікро- та макроінфомодель, інформаційну потребу тощо»[7].

Відповідно, для вільної орієнтації в інформаційному потоці соціальної свідомості має оволодіти інформаційною культурою як однією з складових загальної культури, адже інформаційна культура пов'язана з соціальною природою людини, постає продуктом її різноманітних творчих здібностей та виявляється в наступних аспектах: «у конкретних навичках з використання технічних пристрій; у здатності використовувати в діяльності комп'ютерну інформаційну технологію, базовою складовою якої є численні програмні продукти; у вмінні знаходити та отримувати інформацію з різних джерел, подавати її в зрозумілому вигляді та вміти її ефективно використовувати; у володінні основами аналітичного опрацювання інформації; у знанні особливостей інформаційних потоків у своїй галузі діяльності»[1, с.162].

Оволодіння інформаційною культурою – це шлях універсалізації якостей особистості, що сприяє реальному розумінню самої себе, свого місця та своєї ролі в суспільстві. Велику роль у формуванні інформаційної культури відіграє освіта, що повинна формувати фахівця інформаційного співтовариства, виробляючи у нього наступні навички та уміння: диференціація інформації; виділення значущої інформації; вироблення критеріїв її оцінки; опрацювання інформації та її подальше використання.

Поняття «інформаційна культура» дослідники часто ототожнюють з поняттям «комп'ютерна грамотність», що включає наступні складові: комп'ютерна обізнаність людини; професійна комп'ютерна грамотність як вміння програмування; оволодіння комп'ютером як інтелектуальним засобом, що забезпечує можливість доступу до баз даних. Поряд з поняттям «комп'ютерна грамотність» є «інформаційна грамотність» як сукупність знань, умінь та навичок, оволодіння якими уможливлює підготовку до роботи з інформацією, в тому числі з застосуванням комп'ютера в практичній діяльності. Водночас, варто зазначити, що комп'ютерна культура постає компонентом інформаційної культури.

Комп'ютерна грамотність не має тісного зв'язку з конкретною галуззю діяльності, тому фахівець, змінюючи галузь діяльності чи предметну галузь, залишається здатним до використання своєї комп'ютерної грамотності. Отже, рівень інформатизації залежить від рівня компетентності особистості зокрема та суспільства загалом, а процес навчання інформаційній компетентності та інформаційній культурі має стати обов'язковим елементом політики інформатизації держави задля її адекватного представлення у сучасному глобалізованому світі. Відповідно, «інформаційна компетентність стає сьогодні необхідною умовою успішної соціалізації особистості в новому інформаційному середовищі»[2, с.24].

В сучасних вітчизняних наукових дослідженнях соціально-комунікаційний процес усвідомлюється як обмін соціально-значимою інформацією між соціально-комунікаційними інститутами та суспільством. Зокрема, у В.Різуна «під соціальними комунікаціями необхідно розуміти таку систему суспільної взаємодії, яка включає визначені шляхи, способи, засоби, принципи встановлення і підтримання контактів на основі професійно-технологічної діяльності, що спрямована на розробку, провадження, організацію, удосконалення, модернізацію відносин у суспільстві, які складаються між різними соціальними інститутами, де, з одного боку, у ролі ініціаторів спілкування найчастіше виступають соціальнокомунікаційні інститути, служби, а з іншого – організовані спільноти (соціум, соціальні групи) як повноправні учасники соціальної взаємодії»[65, с. 36]. Означений аспект потребує осмислення не лише рівня інформаційної культури суспільства та його окремих індивідів, але й інформаційної компетентності фахівців у соціально-комунікаційній галузі, зокрема, у бібліотечній справі, адже бібліотеки постають ключовими соціально-комунікаційними інститутами в процесі творення інформаційної культури.

Кардинальні зміни у суспільстві та у бібліотечній діяльності спонукають бібліотекарів до розширення та поглиблення професійних знань, освоєння сучасних технологій. «Бібліотекар повинен володіти цілим комплексом додаткових знань та умінь: володіння технічними пристроями та програмними продуктами; уміння грамотно формувати свої інформаційні потреби і запити; здатність здійснювати самостійний інформаційний пошук

різних видів документів за допомогою як традиційних, так і автоматизованих пошукових засобів; володіння навиками аналізу і переробки інформації; дотримання інформаційної етики і умінням вступати в інформаційні контакти»[10, с.43].

Важливим аспектом діяльності сучасних бібліотек є спрямування на вдосконалення розуміння функції обслуговування користувачів. У самій бібліотечній установі, як визначає В.Медведєва, «комп'ютеризація значно прискорює обслуговування читачів, підвищує якість інформування про наявні інформаційні ресурси, сприяє розширенню доступу до електронної інформації, що стали вже складовою бібліотечних фондів, значно вдосконалює науково-довідкову, консультативно-методологічну та культурно-освітню роботу»[11, с.5].

Для підвищення рівня інформаційної культури споживачів інформації та забезпечення їх інформаційних потреб «бібліотечні установи мають удосконалити з урахуванням вимог сьогодення стратегії комплектування інформаційними ресурсами, удосконалити форми інформування потенційних користувачів про наявні ресурси(розвиток електронних каталогів, видання тематичних реферативних матеріалів, організація власної інформаційно-аналітичної та наукової діяльності, спрямованої на розкриття фондів, виявлення нових закономірностей розвитку інформаційних процесів у суспільстві і використання їх у практичній діяльності тощо)»[8, с.20].

Корпоратизація бібліотечної сфери, як і сфери всіх інших культурно-освітніх закладів, розширює доступ до наявних інформаційних масивів, сприяє введенню їх у загальносуспільний обіг, створює умови для наповнення соціальних інформаційних баз традиційною, насамперед вітчизняною інформацією. Це важливо для зміцнення процесів самоідентифікації та ідентифікації традиційних соціальних спільностей в умовах посилення глобальних процесів[6, с.204].

Національна культурна політика, відповідним чином впливаючи на суб'єкти(у тому числі бібліотеки, архіви, музеї тощо), має забезпечити кожному громадянину доступ до національної та світової культурної, освітньої і наукової, економічної та виробничої інформації незалежно від місця його проживання через створення системи регіональних інформаційно-ресурсних центрів, інтернет-порталів та гідне представлення України у світовому інформаційному і культурному просторі[4, с.160].

Висновки. Таким чином, у сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства, що виступає однією з необхідних передумов глобалізаційної єдності світової системи загалом, формування інформаційної культури особистості постає ключовим фактором її соціальної адаптації. Ключовим фактором у вихованні інформаційної культури суспільства мають стати соціально-комунікаційні інститути, адже інформаційна культура постає визначальним чинником інформаційної безпеки суспільства як цілісної інформаційної системи у ситуації глобалізаційних інформаційних загроз сучасності.

Література:

1. Антонченко, М.А. Інформаційна культура як складова загальнолюдської культури / М.А. Антонченко // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. – № 1(8). – С .161-166.
2. Баловсяк, Н.В. Інформаційна компетентність фахівця / Н.В. Баловсяк // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2004. – № 5. – С. 21-28.
3. Винарик, Л.С. Информационная культура в современном обществе : учебн. пособ. / Л.С. Винарик, Я.Г. Берсуккий, А.Н. Щедрин – Донецк : Инст-т экономики пром-сти; ДИЭХП, 2003. – 322 с.
4. Воскобойнікова-Гузєва, О. Модернізація моделі розвитку бібліотечно-інформаційних установ в період глобалізації: постановка питання / О. Воскобойнікова-Гузєва. - Вісник Львівського ун-ту. Серія книгодн. бібліот. та інф. технол. - 2012. - Вип. 7. - С. 157-171
5. Вступ до інформаційної культури та інформаційного права: [Монографія] / за заг. ред. М.Я. Швеця, Р.А. Калюжного. – Ужгород : IVA, 2003. – 240 с.
6. Горовий, В. Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурси : Монографія / В.Горовий; НБУ ім. В.І.Вернадського . – К.: НВЦ НБУ ім. В.І.Вернадського, 2010. – 230 с.
7. Джинчарадзе, Н.Г. Інформаційна культура: [Монографія] / Н.Г. Джинчарадзе. – К. : Наукова думка, 1999. – 147 с.

8. Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесені інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства/ [О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна, В. М. Горовий та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К. : НБУВ, 2011. – 235 с.
9. Історія інформаційно-психологічного протиборства : Підручн. / [Я.М.Жарков, Л.Ф.Компанцева, В.В.Остроухов В.М.Петрик, М.М.Присяжнюк, Є.Д.Скулиш] ; за заг. ред. Є.Д.Скулиша. – К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2012. – 212 с.
10. Кравченко, О.М. Інформаційна культура та культура читання працівників бібліотек вищої школи в епоху інтернет / О.М.Кравченко // Бібліотеки та інформаційні ресурси у сучасному світі науки, освіти та культури: Матеріали науково-практичної конференції. Севастополь, 7-10 жовтня 2013 р. – Севастополь: Купол, 2013. – 192 с. – С. 42 – 46
11. Медведєва, В. Становлення інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності інформаційно-аналітичних служб бібліотек (на прикладі Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади НБУВ) : Монографія / В. Медведєва ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2013. – 180 с.
12. Різун, В. В. До питання про соціальнокомуникаційний підхід у науці : / В. В. Різун // Комуникація. – 2010. – № 1. – С. 35–36
13. Семеновкер, Б. Информационная культура: от папируса до компактных оптических дисков / Б. Семеновкер // Библиография. – 1994. – № 1. – С. 11–15
14. Соколов, А. В. Общая теория социальной коммуникации / А. В. Соколов. – СПб. : Издательство Михайлова, 2002. – 449 с.

УДК 130.3

Годжатюрк Нариман

Бакинский государственный университет, г. Баку, Азербайджан

ОБРАЗЫ СВЯТЫХ В ЭТНИЧЕСКОМ САМОСОЗНАНИИ

Народная историческая память опирается на коллективную реальность. Она никогда не существовала в материальной форме. Фактически невозможно наблюдать здесь и какого-либо локального носителя. Народная память подтверждает такие свои качества, как постоянная динамичность развития, сохранение своей универсальности, существование на коллективном уровне. В данной исследовательской работе философские и мифологические факторы, формирующие образ Хызыра, как носителя исторической памяти и национального самосознания, анализируются в научно-теоретическом плане.

Ключевые слова: Хызыр, Всевышний, Азербайджан, Хазар, нация, миф, сюжет, фольклор, огуз, бута, память, сказание, история.

Место и роль мифологических образов в формировании самосознания и его исторического развития неоценимо. В истории каждого народа есть такие неизменные факторы, идущие от мифов, которые играют ведущую роль в становлении социальной жизни, формировании человека как такового. Причем, в такой степени, что можно смотреть на это как на системосозидающий фактор в жизни общества. В этом смысле сам процесс формирования этноса есть историческая эволюция мифологических образов, «самораскрытие», переход на этапы возвышения и дальнейшего подъема. Здесь есть органическая связь. Становление и развитие народа есть следствие коллективного начала, однако в решающие этапы истории на первый план выдвигаются отдельные личности. История есть путь эволюции фольклора, правила жизни человечества. Миф, самоорганизуясь, живет в человеке и создает одновременно его. Этот процесс в своем общем течении напоминает путь от хаоса к порядку. Механизмы этого процесса состоят в выборе информации, ее оценке, наличии коллективной памяти, единства уплотнения информации и забывчивости, наличия правил рецепции и генерации. В каждый такой момент народ, который может избрать мудреца, сам может посчитаться мудрым. Историческая эволюция азербайджанского народа, начавшаяся с древнейших пор, может подтвердить, что он как раз и является мудрым.

Источники со сведениями о Хызыре можно разделить на три направления: в религиозных источниках, устном народном творчестве (сказки и дастаны), а также в народных обрядах. В религиозных источниках Хызыр упоминается под тремя разными именами: Хызыр, Ильяс, иногда говорят Идрис. Также по-разному раскрывается процесс его возвышения со стороны Всемогущего в ниспосланных Богом книгах (Библии и т.д.) Он